
Gorzew, st. 6, gm. Chełmża, woj. kujawsko-pomorskie, AZP 37-44/15

Informator Archeologiczny : badania 34, 108-109

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

GRODNO, st. 6, gm. Chełmża,
woj. kujawsko-pomorskie,
AZP 37-44/15

- osada grupy chełmińskiej kultury łużyckiej z okresu halsztackiego
- osada z okresu późnego średniowiecza

Tegoroczne prace badawcze prowadzono od 24 lipca do 12 sierpnia. Badaniami kierował Jacek Gackowski (autor sprawozdania), a całe przedsięwzięcie zostało sfinansowane przez Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. W badaniach aktywnie uczestniczył 11 studentów archeologii. Czwarty sezon systematycznych badań.

Stanowisko jest położone na owalnym półwyspie Jeziora Grodzieńskiego.

Podczas bieżącego sezonu zainteresowania badawcze koncentrowały się na dalszym rozpoznaniu strefy zabudowy mieszkalno-gospodarczej rozlokowanej w północno-wschodniej części owalu osiedla oraz w strefie domniemanej przeprawy mostowej. Dodatkowo, w celu rozpoznania struktur sedymentacyjnych akwenu grodzieńskiego, pobrano rdzeń (długości 8 m) osadów dennych przy zastosowaniu sondy Więckowskiego. Pobór ten wykonali pracownicy toruńskiego Instytutu Geografii PAN.

W obrębie pierwszej ze wskazanych stref stanowiska eksplorowano wykop nr 8, który badano już w ubiegłym roku do poziomu IX warstwy mechanicznej, oraz wyznaczono nową jednostkę badawczą, tj. wykop nr 9 o powierzchni 25 m². W obrębie wykopu 8 odnotowano obecność kilku obiektów kulturowych w owalnych kształtach i wypełniskach w formie organiczno-piaszczystej treści geologicznej. Zarówno z samych wypełnisk, jak i otaczającego ich poziomu kulturowego (tj. z poziomu kremowo-szarego drobnego piasku) wydobyto liczną serię ułamków naczyń ceramicznych, kości zwierzęcych, węgielków drzewnych oraz muszli małży. Zbita glina barwy oliwkowej w obrębie tego wykopu stanowiła tzw. calec. Można zatem sądzić, zważywszy na wyniki z lat ubiegłych, że strefa intensywniej użytkowana znajdowała się blisko stoków dawnej wyspy, zaś im bliżej centrum osady, tym trwalsza zabudowa ulegała rozrzedzeniu, ograniczając się do wznoszenia małych jam zasobowych i być może konstrukcji szałasowych.

W obrębie wykopu nr 9, już ze spągu poziomu humusowego, wydobyto wiele ułamków polepy ściennej o charakterystycznych odciskach negatywowych, najpewniej pochodzących z belek ściennych domostw i pomieszczeń gospodarczych. Niżej zaś dość wyraźnie zarysował się poziom polepowy, w którego obrębie stwierdzono zagęszczenia kamieni. Odnotowano też „halsztacki” materiał ceramiczny i drobne wyroby kościane. Mamy tu zapewne do czynienia z odkryciem dalszej części chałupy, wcześniej już uchwyconej w obrębie wykopu 5/99. Przy krawędziach polepowej płaszczyzny tego obiektu natknięto się na kilka negatywów po słupach, najpewniej związanych pierwotnie z konstrukcją ścienną tej budowli. Fakt laminowania poziomu polepowego wkładkami spalenizny sugeruje odbudowywanie domostwa w tym samym miejscu w dość krótkim odstępie czasu. W bezpośrednim sąsiedztwie wspomnianego domostwa natrafiono na owalne jamy zasobowe zachowane w postaci obiektów z organiczno-piaszczystymi wypełniskami. Wystąpiły one w kontekście żółtokremowego piasku. Można sądzić, że mamy tu do czynienia z odsłoniętą szerszą strefą występowania pomieszczeń magazynowych, wcześniej już uchwyconych w obrębie wykopu 5/99. Oprócz rozmaitego, luźnego materiału zabytkowego „halsztackiej” proveniencji kulturowej natrafiono też na nieckowaty kamień żarnowy (obiekt nr 3) i pojedyncze przedmioty krzemienne.

Sondaż 1/2000 o wymiarach 1 x 6 m wytyczono po północnej stronie współczesnej grobli. Wyznaczając tu ten niewielki wykop, spodziewano się natrafić na ślady dawnej przeprawy mostowej. Pod wyjątkowo żyznym humusem w obrębie pokładu gytyi grubodetrytusowej znaleziono dość liczne, okorowane beleczki i żerdzie, najczęściej brzożowe. Na podstawie znalezionych tu ułamków ceramiki naczyniowej niewiele można powiedzieć o chronologii tego znaleziska, oprócz jedynie ułamka „łużyckiego” natrafiono bowiem na fragment ceramiki siwej, najpewniej pochodzącej z tutejszego folwarku późnośredniowiecznego. O takiej

późnośredniowiecznej metryce owych konstrukcji (pomostowych?) mogą świadczyć szerokie zaciosy ujawnione na palikach, usztywniające pokład żerdzi brzożowych. Można zatem sądzić, że mamy tu do czynienia z pozostałością późnośredniowiecznego lub nawet nowożytnego pomostu/grobli o szerokości 2-2,50 m.

Reasumując, należy pokreślić, że w bieżącym sezonie badawczym uchwyciono dalszą część domostwa, najpewniej wzniesionego w konstrukcji międzysłupowej, otoczonego licznymi obiektami gospodarczymi w postaci zagłębionych jam, nakrytych konstrukcjami kopulastymi. Laminowanie pokładu polepowego wspomnianego domostwa zaświadcza kilka odbudów tej budowli w tym samym lub prawie w tym samym miejscu. Liczny materiał zabytkowy kolejny już raz wskazuje na jego przynależność kulturowo-chronologiczną do grupy chełmińskiej kultury łużyckiej okresu halsztackiego.

GRODZISKO DOLNE,

st. 22, gm. *loco*, woj. podkarpackie, AZP 101-81/6

- obozowisko schyłkowopaleolityczne
- obozowisko mezolityczne
- kultura trzciniecka ze starszej epoki brązu
- osada grupy tarnobrzeskiej z wczesnej epoki żelaza
- osada z okresu wpływów rzymskich
- osada wczesnośredniowieczna

Wykopaliskowe badania archeologiczne, przeprowadzone od 31 lipca do 24 sierpnia pod kierunkiem prof. S. Czopka i mgr J. Podgórskiej-Czopek (autorka sprawozdania, Muzeum Okręgowe w Rzeszowie). Finansowane przez Muzeum Okręgowe w Rzeszowie. Piąty sezon badań. Przebadano powierzchnię 425 m².

Odkryto 40 nowych obiektów (nr 106-143). Większość z nich należy przypisać grupie tarnobrzeskiej. Zarejestrowane obiekty to przeważnie okrągłe i owalne jamy z nielicznym materiałem zabytkowym, głównie w postaci ceramiki naczyniowej. Z okresem rzymskim wiąże się prawdopodobnie mieszkalny obiekt (126) o czworokątnym zarysie (4,20 x 3,20 m) i nieckowatym wypełnisku (głębokość około 50 cm) – wystąpiło 260 fragmentów ceramiki i fibula brązowa (VII grupa Almgrena). Obiekt nr 106 to zbliżona do owalu jama (około 5 x 2 m) z paleniskiem w części środkowej. Charakter wypełniska i materiał zabytkowy wskazują, że obiekt był użytkowany w okresie zarówno rzymskim, jak i wczesnosłowiańskim.

Materiał ruchomy:

- epoka kamienia, pojedyncze wytwory krzemienne, które można odnosić do paleolitu schyłkowego i mezolitu,
- starsza epoka brązu – pojedyncze, drobne fragmenty ceramiki kultury trzcinieckiej,
- wczesna epoka żelaza – liczny materiał zabytkowy (głównie ceramika) grupy tarnobrzeskiej,
- okres wpływów rzymskich – ceramika lepiąca ręcznie i toczona na kole siwa, paciorek fajansowy (?), nit żelazny, 2 fragmenty noży żelaznych, 5 przęślików glinianych, sprzączka żelazna z okrągłą ramą, 6 drobnych fragmentów fibul brązowych (głównie VI i VII grupa Almgrena).
- okres wczesnosłowiański – ręcznie lepiąca, niezdobiona ceramika naczyniowa oraz chlebki. Na uwagę zasługuje odkrycie w warstwie ornej brązowej monety Herakliusza (613/614). Zabytek wystąpił w pobliżu północno-zachodniego narożnika wczesnosłowiańskiej chaty nr 95. W tej strefie znajdują się także inne obiekty z tego okresu. Związek monety z materiałem wczesnosłowiańskim nie powinien budzić wątpliwości.

Materiał i dokumentacja są przechowywane w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Materiałach i Sprawozdaniach Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”.

Badania nie będą kontynuowane.